# КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.14:004.9
DOI https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2026.5/46

***Громович А. А.***
https://orcid.org/0009-0007-3536-8680
Харківський національний університет внутрішніх справ

***Мартовицька О. В.***
https://orcid.org/0000-0002-4483-861X
Харківський національний університет внутрішніх справ

## ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ГЕОЛОКАЦІЇ МОБІЛЬНОГО ПРИСТРОЮ У ДОКАЗУВАННІ ОБСТАВИН КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

*У статті досліджено сутність та особливості використання даних геолокації мобільного пристрою у кримінальному провадженні, визначено їх значення для доказування обставин кримінального правопорушення та проаналізовано основні процесуальні вимоги щодо отримання, фіксації, збереження й оцінки відповідної цифрової інформації. Розглянуто основні джерела геолокаційних даних, зокрема інформацію, що міститься безпосередньо на мобільному пристрої, відомості мережевої інфраструктури та дані, сформовані під час використання цифрових сервісів. Окрему увагу приділено розмежуванню місцезнаходження мобільного пристрою та місцезнаходження його користувача, оскільки сам факт перебування пристрою у певному місці не може автоматично свідчити про перебування там конкретної особи. Досліджено положення кримінального процесуального законодавства України щодо отримання інформації про місцезнаходження мобільного обладнання, зокрема положення статей 159 та 268 Кримінального процесуального кодексу України. Проаналізовано відмінності між отриманням інформації про місцезнаходження пристрою за минулий період та його локалізацією в режимі реального часу. Визначено основні напрями практичного використання геолокаційних даних під час досудового розслідування, серед яких перевірка показань, встановлення маршруту переміщення, перевірка версій щодо перебування особи поблизу місця вчинення кримінального правопорушення, а також зіставлення геолокаційної інформації з іншими цифровими доказами. Окреслено проблеми достовірності, автентичності, цілісності та допустимості таких даних, а також питання забезпечення права особи на приватне життя. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до оцінки геолокаційної інформації, за якого вона повинна досліджуватися у взаємозв'язку з іншими доказами кримінального провадження. Запропоновано перспективні напрями використання геолокаційних даних, зокрема аналіз траєкторії руху мобільного пристрою, порівняння даних декількох пристроїв та створення цифрових карт переміщень.*

***Ключові слова:*** *геолокація, мобільні пристрої, цифрові докази, доказування, кримінальне правопорушення, досудове розслідування, цифрова інформація, допустимість доказів.*

© Громович А. А., Мартовицька О. В., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах цифровізації суспільних відносин питання можливості отримання цифрових доказів у кримінальному провадженні, їх подальша фіксація та використання у процесі доказування є одним із пріоритетних напрямів дослідження. Самі по собі мобільні пристрої стали одним із поширених джерел цифрової інформації, яка може мати значення для кримінального провадження. Під час використання мобільного телефону утворюється та зберігається значний обсяг інформації, зокрема відомості про здійснення комунікацій, використання мобільних застосунків, а також місцезнаходження пристрою. Як зазначають Л. В. Мілімко та Я. В. Жидовцев, електронні докази можуть міститися на мобільних телефонах та інших електронних носіях, а їх використання у кримінальному судочинстві потребує належного збирання, перевірки та оцінки [1, с. 302–304].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання електронних доказів у кримінальному провадженні досліджували Л. В. Мілімко та Я. В. Жидовцев, М. Г. Щербаковський та С. О. Коломійцев, А. А. Шишенко, О. Г. Бондаренко, А. С. Політова та Т. О. Чехлай, В. В. Романюк та Т. Г. Фоміна. Зокрема, А. А. Шишенко досліджував проблеми автентичності та допустимості цифрових доказів, О. Г. Бондаренко – питання їх допустимості та оцінки, а А. С. Політова і Т. О. Чехлай – особливості допустимості цифрових доказів у судовій практиці.

**Постановка завдання.** Метою статті є дослідження особливостей використання даних геолокації мобільного пристрою у доказуванні обставин кримінального правопорушення, визначення їх доказового значення, процесуального порядку отримання та оцінки, а також встановлення основних проблем і перспектив використання відповідної цифрової інформації під час досудового розслідування.

**Виклад основного матеріалу.** Поняття геолокації безпосередньо пов'язане з можливістю визначення місцезнаходження мобільного обладнання. Відповідно до Закону України «Про електронні комунікації», інформація про місцезнаходження визначається як дані, що обробляються в мережі електронних комунікацій та дають змогу встановити місцезнаходження мобільного кінцевого (термінального) обладнання [2]. Таким чином, у найбільш загальному розумінні геолокаційні дані можна розглядати як інформацію, за допомогою якої визначається географічне положення мобільного пристрою у певний момент або протягом певного періоду часу.

Таке розуміння відповідає і підходу, закріпленому у Директиві Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/1972 від 11 грудня 2018 року про запровадження Європейського кодексу електронних комунікацій, відповідно до якої дані про місцезнаходження пов'язуються з інформацією, отриманою від мережевої інфраструктури або мобільного обладнання та такою, що дозволяє визначити географічне положення кінцевого обладнання [3].

Для кримінального провадження принципове значення має розмежування місцезнаходження мобільного пристрою та місцезнаходження особи. Геолокаційні дані безпосередньо характеризують положення мобільного обладнання, а не особи, якій воно належить. Мобільний телефон може перебувати у користуванні іншої особи, бути залишеним у певному місці або переміщуватися без власника. Тому факт перебування пристрою у конкретному місці не може автоматично свідчити про перебування там і його власника. Для встановлення такого зв'язку необхідне зіставлення геолокаційних відомостей з іншими доказами у кримінальному провадженні.

Залежно від джерела походження геолокаційні дані можна умовно поділити на дані, що містяться безпосередньо на мобільному пристрої, дані мережевої інфраструктури та дані, сформовані під час використання цифрових сервісів.

До першої групи належать відомості, які можуть зберігатися безпосередньо у пам'яті мобільного пристрою або пов'язаних із ним цифрових сервісах. Це можуть бути дані про місця перебування пристрою, історію його переміщень та інша інформація, яка формується під час використання відповідних функцій телефону. Мобільний телефон у цьому випадку виступає безпосереднім носієм цифрової інформації, яка за умови належного отримання може використовуватися у кримінальному провадженні [1, с. 303].

Другу групу становлять відомості, отримані від мережевої інфраструктури або оператора електронних комунікацій. Такі дані формуються у процесі функціонування мережі мобільного зв'язку та можуть містити інформацію про місцезнаходження мобільного обладнання або його підключення до відповідного елемента мережі. При цьому кримінальне процесуальне законодавство України безпосередньо передбачає можливість отримання таких відомостей. Так, відповідно до ч. 1 ст. 268 Кримінального процесуального кодексу України, установлення місцезнаходження радіообладнання полягає в отриманні від мережевої інфраструктури або мобільного кінцевого

(термінального) обладнання відомостей про його місцезнаходження, у тому числі точки підключення до мережі [4, ст. 268].

Третю групу становлять дані про місцезнаходження, що формуються під час використання мобільних застосунків та інших цифрових сервісів. Такі відомості можуть зберігатися на самому пристрої або у відповідній інформаційній системі. Їх особливість полягає у можливості поєднання інформації про місцезнаходження пристрою з іншими цифровими даними, що виникають під час користування відповідним сервісом. З огляду на це під час їх використання у кримінальному провадженні необхідно встановлювати джерело походження інформації, спосіб її формування та зв'язок із конкретним мобільним пристроєм [5, с. 74–84].

Окремо слід звернути увагу і на часову характеристику геолокаційних даних. Інформація про місцезнаходження набуває особливого значення тоді, коли дозволяє співвіднести певне місце з конкретним моментом або проміжком часу. Саме тому такі відомості можуть використовуватися для встановлення послідовності переміщення мобільного пристрою та зіставлення його місцезнаходження з іншими обставинами кримінального провадження. Водночас точність і доказове значення конкретних геолокаційних даних необхідно визначати з урахуванням способу їх отримання та особливостей відповідного джерела.

Використання даних геолокації мобільного пристрою у кримінальному провадженні має здійснюватися з урахуванням вимог кримінального процесуального законодавства щодо порядку отримання та використання доказової інформації. Це зумовлено тим, що відомості про місцезнаходження мобільного обладнання можуть стосуватися приватного життя особи, а їх отримання у визначених законом випадках передбачає застосування спеціальних процесуальних механізмів.

Відповідно до ч. 1 ст. 268 КПК України, установлення місцезнаходження радіообладнання полягає у застосуванні технічних засобів для отримання від мережевої інфраструктури або мобільного кінцевого (термінального) обладнання відомостей про місцезнаходження мобільного обладнання, зокрема точки його підключення до мережі, без розкриття змісту повідомлень, що передаються [4, ст. 268]. Така інформація може використовуватися для встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

У кримінальному провадженні може виникати необхідність отримання даних, які вже були сформовані та зберігаються у володінні оператора електронних комунікацій, а також необхідність встановлення поточного місцезнаходження конкретного мобільного обладнання. Зазначені ситуації не є тотожними та потребують застосування різних процесуальних механізмів. На це зверталася увага і в узагальненні судової практики щодо розгляду слідчими суддями клопотань про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. У ньому зазначено, що положення ст. 159 та п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК України передбачають можливість отримання інформації про зв'язок, який відбувся у минулому, у тому числі щодо місцезнаходження радіоелектронного засобу у певний день та час. Натомість установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу відповідно до ст. 268 КПК України передбачає його локалізацію та моніторинг у режимі реального часу [6].

Стаття 159 КПК України передбачає можливість ознайомлення з відповідними документами, виготовлення їх копій та вилучення, а щодо інформації в електронних інформаційних системах та мобільних терміналах – отримання копії інформації без вилучення самого пристрою [4, ст. 159].

Інша ситуація виникає тоді, коли необхідно встановити місцезнаходження мобільного обладнання в режимі спостереження. У такому випадку застосовується процесуальний механізм, передбачений ст. 268 КПК України. За загальним правилом установлення місцезнаходження радіообладнання проводиться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої у порядку, передбаченому статтями 246, 248–250 КПК України [4, ст. 268].

Ухвала слідчого судді при цьому повинна містити ідентифікаційні ознаки, які дають можливість однозначно визначити абонента, електронну комунікаційну мережу або кінцеве (термінальне) обладнання, щодо якого здійснюється відповідна дія [4, ч. 3 ст. 268]. Така вимога має практичне значення, оскільки дозволяє конкретизувати об'єкт спостереження та зменшити ризик отримання інформації щодо сторонніх осіб.

Невідкладний початок встановлення місцезнаходження радіообладнання до постановлення ухвали слідчого судді допускається на підставі постанови слідчого або прокурора лише у випадку, передбаченому ч. 1 ст. 250 КПК України [4, ч. 4 ст. 268]. Такий виняток пов'язаний із невідкладними ситуаціями, коли зволікання з отриманням відповідної інформації може перешкодити врятуванню життя людей або запобіганню вчиненню тяжкого чи особливо тяжкого злочину.

Сам факт отримання інформації про місцезнаходження мобільного пристрою ще не означає, що така інформація автоматично набуває доказового значення. Вона повинна бути отримана у передбаченому КПК України порядку, належним чином зафіксована та підлягати оцінці у сукупності з іншими доказами. Такий підхід відповідає загальній концепції електронних доказів, за якою важливе значення мають не лише зміст цифрової інформації, а й спосіб її отримання, збереження та процесуального оформлення [1, с. 302–304].

На необхідність дотримання відповідного процесуального алгоритму під час збирання комп'ютерних даних із мобільних терміналів звертають увагу М. Г. Щербаковський та С. О. Коломійцев [5, с. 74–84]. Тому під час роботи з геолокаційною інформацією необхідно забезпечувати її належну фіксацію та збереження, щоб у подальшому можна було перевірити походження відповідних даних і достовірність зроблених на їх основі висновків.

Як зазначає А. А. Шишенко, до основних видів цифрових доказів належать, зокрема, геолокаційні дані, метадані, інформація з мобільних пристроїв та інші цифрові відомості, які можуть використовуватися для встановлення обставин кримінального правопорушення [7, с. 316–318].

Одним із основних напрямів використання геолокаційної інформації є перевірка показань учасників кримінального провадження та висунутих версій. Якщо особа стверджує, що у певний момент перебувала в іншому місці, дані про місцезнаходження пов'язаного з нею мобільного пристрою можуть використовуватися для перевірки такого твердження. Водночас такі відомості не можуть автоматично підтверджувати або спростовувати показання особи, оскільки мобільний пристрій не обов'язково постійно перебуває у користуванні його власника.

Важливим напрямом є також встановлення маршруту переміщення мобільного пристрою. Послідовність відомостей про його місцезнаходження протягом певного періоду може дозволити встановити напрямок переміщення та приблизний маршрут. Така інформація може бути корисною під час перевірки версій щодо прибуття особи до місця події, залишення такого місця після вчинення кримінального правопорушення або переміщення між декількома об'єктами. При цьому мобільні термінали можуть містити значний обсяг інформації стосовно вчиненого кримінального правопорушення, отримання якої потребує дотримання відповідного процесуального порядку [5, с. 74–84].

Геолокаційні дані можуть використовуватися і для перевірки алібі та встановлення можливого перебування мобільного пристрою поблизу місця вчинення кримінального правопорушення. Наприклад, встановлення того, що пристрій перебував у певному районі у час, близький до моменту вчинення правопорушення, може мати значення для перевірки версії органу досудового розслідування. Однак саме по собі таке місцезнаходження не доводить участі особи у вчиненні кримінального правопорушення, оскільки необхідно встановити зв'язок між пристроєм, його користувачем та конкретною подією.

Геолокаційна інформація може зіставлятися з даними мобільного телефону, фотографіями та відеозаписами, електронним листуванням, повідомленнями у месенджерах, метаданими файлів та іншими цифровими слідами. Такий комплексний підхід дозволяє отримати більш детальну інформацію щодо вчиненого кримінального правопорушення та перевірити взаємний зв'язок окремих доказів. У науковій літературі підкреслюється, що цифрові дані набувають доказового значення не лише завдяки своєму змісту, а й за умови підтвердження їх походження, цілісності та достовірності [7, с. 318–320].

Цифрові дані можуть бути змінені, видалені або пошкоджені, а тому важливим є забезпечення належного порядку їх отримання, копіювання, збереження та процесуального оформлення. Сучасні дослідження цифрових доказів наголошують на необхідності підтвердження автентичності та незмінності цифрової інформації для її подальшого використання у кримінальному провадженні [7, с. 319–321].

Під час оцінки інформації необхідно враховувати спосіб її формування, час отримання та технічні особливості відповідної системи. Відповідно, висновок про перебування мобільного пристрою у певному місці повинен ґрунтуватися на можливості перевірити походження та цілісність отриманих даних.

З цим безпосередньо пов'язана проблема автентичності та цілісності цифрової інформації. Дані, що зберігаються на мобільному пристрої або в інформаційній системі, можуть бути видалені, змінені чи пошкоджені. У зв'язку з цим важливим є забезпечення визначеного порядку їх отримання та збереження, який дозволяє у подальшому перевірити незмінність відповідної інформації. О. Г. Бондаренко звертає увагу на необхідність забезпечення належного поводження з цифровими доказами та підтвердження їх цілісності під час кримінального провадження [8, с. 18–19].

А. С. Політова та Т. О. Чехлай за результатами аналізу судової практики зазначають, що кримінальне процесуальне законодавство України не містить окремого визначення цифрових доказів, у зв'язку з чим у правозастосовній практиці цифрова інформація залежно від її змісту, форми та способу створення може розглядатися як речовий доказ або документ [9, с. 104–106]. Така ситуація має значення і для геолокаційної інформації, оскільки її процесуальна форма може залежати від джерела походження та способу отримання.

Романюк В. В. та Фоміна Т. Г. наголошують на необхідності дотримання відповідної процедури під час збирання електронних (цифрових) доказів, зокрема інформації, що міститься на мобільних телефонах та інших електронних носіях [10, с. 344–347]. Тому під час роботи з геолокаційними даними необхідно чітко встановлювати джерело інформації та спосіб її отримання.

Суд повинен оцінювати не лише сам факт перебування мобільного пристрою у певному місці, а й достовірність відповідної інформації, спосіб її отримання та зв'язок з іншими доказами. Аналіз судової практики свідчить про неоднозначність підходів до оцінки цифрових доказів, що зумовлює необхідність вироблення більш чітких критеріїв їх допустимості та достовірності [9, с. 108–111].

Перспективним напрямом розвитку використання геолокаційних даних у кримінальному провадженні є перехід від встановлення окремої точки перебування мобільного пристрою до аналізу його траєкторії руху. Для розслідування кримінального правопорушення значення може мати не лише те, де перебував пристрій у конкретний момент, а й те, як він переміщувався до та після події. Аналіз послідовності таких даних може дозволити встановити можливий маршрут, напрямок руху та зв'язок між декількома місцями, що мають значення для кримінального провадження.

Якщо декілька пристроїв протягом певного періоду переміщуються за подібним маршрутом або одночасно перебувають у декількох місцях, це може бути використано для перевірки версії про контакт чи спільне переміщення відповідних осіб. При цьому сам факт одночасного перебування пристроїв не повинен розглядатися як доказ співучасті осіб, а лише як підстава для подальшої перевірки.

Перспективним напрямом використання геолокаційних даних є створення цифрової карти переміщень, пов'язаних із кримінальним провадженням. Відображення на одній карті місць, часу перебування мобільних пристроїв та інших встановлених під час розслідування обставин може полегшити аналіз значного обсягу інформації. Особливо корисним це може бути у провадженнях, де необхідно досліджувати переміщення декількох осіб або транспортних засобів протягом тривалого часу.

**Висновки.** Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що дані геолокації мобільного пристрою в умовах цифровізації є необхідним інструментом доказування обставин кримінального правопорушення. Їх використання дає можливість встановлювати місцезнаходження мобільного пристрою у певний момент часу, відтворювати траєкторію його руху та співвідносити отриману інформацію з іншими обставинами кримінального провадження.

Водночас геолокаційні дані не можуть автоматично ототожнюватися з місцезнаходженням конкретної особи. Мобільний пристрій може використовуватися іншою людиною, бути переданий у користування або залишатися без власника. Тому сам факт перебування пристрою у певному місці не є достатнім для висновку про перебування там конкретної особи. Найбільше доказове значення такі дані отримують у поєднанні з іншими доказами, які дозволяють встановити зв'язок між пристроєм, його користувачем та подією кримінального правопорушення.

Окремого значення набуває і питання достовірності та належного процесуального оформлення геолокаційної інформації. Під час її використання необхідно враховувати джерело походження даних, точність визначення місцезнаходження, час їх формування, спосіб отримання та можливість перевірки їх цілісності та в подальшому збереження. При цьому також важливим є дослідження маршрутів переміщення мобільного пристрою, порівняння геолокації декількох пристроїв, зіставлення часу їх перебування у певних місцях з іншими цифровими доказами та візуалізація таких даних можуть надати органу досудового розслідування додаткові можливості для встановлення фактичних обставин кримінального правопорушення.

Використання таких даних повинно поєднувати технологічні можливості з чітким дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства та гарантій права особи на приватне життя.

**Список літератури:**

1. Мілімко Л. В., Жидовцев Я. В. Електронні докази в кримінальному судочинстві України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Т. 3, № 88. С. 302–308. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.3.45.
2. Про електронні комунікації : Закон України від 16 грудня 2020 р. № 1089-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20 (дата звернення: 26.08.2026).
3. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/1972 від 11 грудня 2018 року про запровадження Європейського кодексу електронних комунікацій. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_013-18 (дата звернення: 26.08.2026).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 (дата звернення: 26.08.2026).
5. Щербаковський М. Г., Коломійцев С. О. Слідчі ситуації та процесуальний алгоритм збирання комп'ютерних даних з мобільних терміналів систем зв'язку. *Форум права.* 2026. № 1 (85). С. 74–84. DOI: https://doi.org/10.32631/fp.2026.1.09.
6. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчими суддями клопотань про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14
7. Шишенко А. А. Цифрові докази у кримінальному процесі: проблеми автентичності та допустимості. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 5, ч. 3. С. 315–321. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.3.46
8. Бондаренко О. Г. Цифрові докази в кримінальному процесі України: проблеми допустимості та оцінки. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління.* 2026. Вип. 1 (13). DOI: 10.32782/cuj-2026-1-2.
9. Політова А. С., Чехлай Т. О. Допустимість цифрових доказів у кримінальному провадженні: аналіз судової практики. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2025. Вип. 29. С. 104–115. DOI: 10.34079/2518-1319-2025-15-29-104-115.
10. Романюк В. В., Фоміна Т. Г. Порядок збирання електронних (цифрових) доказів у кримінальних провадженнях про колаборацію діяльність. *Вісник Кримінологічної асоціації України.* 2024. № 2 (32). С. 344–353. DOI: 10.32631/vca.2024.2.25.

**Hromovych A. A., Martovytska O. V. USE OF MOBILE DEVICE GEOLOCATION DATA IN PROVING THE CIRCUMSTANCES OF A CRIMINAL OFFENSE**

*The article examines the use of mobile device geolocation data in criminal proceedings and its significance for proving the circumstances of a criminal offense. Since mobile devices generate and store substantial digital information, including data on location, they have become a common source of evidence in criminal proceedings. The concept of geolocation data is analyzed in accordance with Ukrainian legislation, particularly the Law of Ukraine «On Electronic Communications,» and the corresponding approach under Directive (EU) 2018/1972 establishing the European Electronic Communications Code.*

*Particular attention is paid to distinguishing between the location of a device and the location of its user, since a device may be used by another person or left without its owner. Therefore, the presence of a device at a certain place cannot automatically confirm the presence of a specific person there; establishing such a connection requires correlating geolocation data with other evidence. Three groups of geolocation data sources are identified: information stored on the device itself, data obtained from network infrastructure or an electronic communications operator, and data generated through mobile applications and digital services.*

*The procedural framework under Ukrainian criminal procedure law is examined, focusing on Articles 159 and 268 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. A distinction is drawn between obtaining information on a device's past location, which is possible through temporary access to things and documents under Article 159, and establishing a device's current location through covert investigative actions under Article 268, which generally requires a ruling of an investigating judge, with an exception for urgent cases.*

*The main practical uses of geolocation data are identified, including verification of testimony, establishing a device's movement route, and checking versions of a person's presence near the scene of an offense. Such data acquires the greatest evidentiary value when correlated with other digital evidence, such as video footage or correspondence. The study outlines unresolved problems, including the reliability, authenticity, and integrity of geolocation information, its procedural form given the absence of a statutory definition of digital evidence, and the protection of privacy. Promising directions include trajectory analysis, comparison of data from multiple devices, and the creation of digital movement maps.*

***Keywords:*** *geolocation, mobile devices, digital evidence, proving, criminal offense, pre-trial investigation, digital information, admissibility of evidence.*

Дата першого надходження статті до видання: 03.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026